REALIZAČNÉ PREDPOKLADY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE

Lucia Hrubalová, Terézia Repáňová

Abstract

In order to improve tourism in the regions, it is inevitable to know the tourism demand and the tourism offer, its structure, visitor's behaviour, their preferences and needs as well as their ways, they fulfil them. The aim of the article is to examine the capacities of the accommodation facilities in the V4 countries. We are focusing on the number of accommodation facilities, number of beds and rooms, number of guests and number of their overnight stays, in Slovak Republic, Czech Republic, Poland and Hungary in 2007 – 2014. Moreover we compare the index of visitor and overnight density. At the end we discuss the reasons of the tourism development in the V4 countries.

Keywords: accommodation facilities, capacities, overnight stays, tourism, V4 countries

Úvod

Cestovný ruch je dynamicky sa rozvíjajúca ekonomická činnosť, ktorá v EÚ prispieva ku hospodárskemu rastu a zamestnanosti. Cestovný ruch v EÚ vytvára viac ako 5 % HDP a táto miera sa neustále zvyšuje. Predstavuje tak tretiu najrozsiahljšiu sociálno-ekonomickú aktivitu v EÚ (Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, s. 8).

V záujme ďalšieho rozvoja cestovného ruchu v regiónoch je nevyhnutné poznať dopyt a ponuku cestovného ruchu, jeho štruktúru, správanie návštevníkov, ich preferencie, potreby a spôsob, akým ich uspokojujú. Rovnako dôležité je zhodnotiť podmienky, príležitosti, predpoklady a potenciál regiónu pre rozvoj cestovného ruchu. Predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú potenciál územia, krajiny pre cestovný ruch.

Teoretické východiská skúmania realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu

Mariot (1983) definuje predpoklady cestovného ruchu ako spôsobilosť územia poskytnúť podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Podľa Hamarneh (2008) potenciál krajiny pre cestovný ruch zahŕňa všetky využiteľné zdroje, ktoré sú v danom regióne pre cestovný ruch k dispozícii. Ide o objektívnu spôsobilosť, ktorá predstavuje možnosti pre rozvoj rôznych foriem cestovného ruchu.

Limitujúce hodnoty, ktoré dovoľujú predpokladať, že nenastane negatívne narušenie vlastného potenciálu vyjadruje kapacita územia (Hrala, 2013).

Hodnotenie územia z hľadiska predpokladov pre cestovný ruch má veľký význam pre regionálny rozvoj, pretože umožňuje odhaliť potenciál územia pre rôzne formy cestovného ruchu a stanoviť únosné rekreačné zaťaženie územia.

Coppock a Duffield (1975 In Hall, Page, 2014) poukazujú na vzťah medzi dopytom, ako účasťou alebo túžbou zúčastniť sa na cestovnom ruchu, a primárnou a sekundárnou ponukou atraktivít a zariadení, ktoré umožňujú, aby bol daný dopyt uspokojený. Sekundárna ponuka cestovného ruchu pozostávajúca z infraštruktúry v cieľových miestach cestovného ruchu vytvára podmienky na využitie primárnej ponuky, tzn. prírodných a kultúrno-historických atraktivít.

Činitele, ktoré svojou existenciou umožňujú faktickú realizáciu cestovného ruchu označujeme ako realizačné predpoklady. Realizačné predpoklady majú dominujúce postavenie pre konečnú fázu uskutočňovania rôznych foriem cestovného ruchu, tzn. umožňujú cieľové miesto cestovného ruchu dosiahnuť pomocou dopravy a využiť prostredníctvom ubytovacích, stravovacích a iných zariadení (Hrala, 2013).

Práve ubytovacie zariadenia tvoria podstatnú časť materiálno-technickej základne umožňujúcej uskutočnenie cestovného ruchu. „Nie sú primárnym cieľom cestovania návštevníkov a motívom účasti na cestovnom ruchu, ale môžu ovplyvniť voľbu cieľového miesta a uspokojovaním sekundárnych potrieb (potreby ubytovania, stravovania ap.) utvárajú predpoklad na uspokojenie primárnych potrieb“ (Hrubalová, 2015, s. 8). Kapacita a výkony ubytovacích zariadení sú jedným z hlavných ukazovateľov rozvoja cestovného ruchu v regióne (Václavinková, Botlíková, Kostková, 2012). Ich zmeny sú odrazom vývoja vo vonkajšom a vnútornom prostredí, preto vyžadujú priebežné monitorovanie, analýzu a následné prijímanie opatrení, pre zabezpečenie pozitívneho vývoja.

Cieľ, materiál a metódy skúmania

Cieľom príspevku je preskúmať kapacity a výkony hromadných ubytovacích zariadení v krajinách V4 ako realizačných predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu. Za účelom jeho naplnenia preskúmame počet hromadných ubytovacích zariadení, počet izieb a lôžok v hromadných ubytovacích zariadeniach, počet hostí a ich prenocovaní v hromadných ubytovacích zariadeniach v Slovenskej republike, Českej republike, Poľsku a Maďarsku a identifikujeme príčiny vývoja daných realizačných predpokladov cestovného ruchu v rokoch 2007 až 2014.

Materiál sme získali zo sekundárnych zdrojov, z ktorých využívame vybrané štatistické údaje o hromadných ubytovacích zariadeniach publikované Štatistickým úradom Európskej únie (Eurostat), ktorý uplatňuje klasifikáciu ekonomických činností podľa NACE Rev. 2. Vzhľadom na rozdielnu kategorizáciu

ubytovacích zariadení v skúmaných krajinách, sledujeme jednotne publikované údaje o kapacitách a výkonoch hotelových ubytovacích zariadení, rekreačných a iných krátkodobých ubytovacích zariadení, kempingov a ostatných hromadných ubytovacích zariadení. Štatistika nesleduje ubytovanie v súkromí.

Pre lepšie porovnanie sme analyzovali aj ukazovateľ hustoty návštevnosti (Hn), ktorý sleduje počet hostí ubytovacích zariadení na počet obyvateľov, ako aj ukazovateľ intenzity prenocovania (Ip), ktorý sleduje počet prenocovaní na počte obyvateľov.

Zozbierané dáta sme spracovali v programe MS Excel využitím reťazových indexov na porovnanie vývoja hromadných ubytovacích zariadení.

Dosiahnuté výsledky

Kapacita hromadných ubytovacích zariadení

Základným predpokladom rozvoja cestovného ruchu v cieľovom mieste je existencia dostatočného množstva hromadných ubytovacích kapacít. Kapacita ubytovacích zariadení vyjadruje, koľko ubytovacích zariadení sa v danom území nachádza, aký majú počet izieb a lôžok. Vzhľadom na to, že Eurostat poskytuje údaje iba o počte hromadných ubytovacích zariadení a počte lôžok, analýzu počtu izieb vynecháme.

V porovnaní krajín V4 má počas celého sledovaného obdobia najviac hromadných ubytovacích zariadení Česká republika a Poľsko, nasleduje Maďarsko a Slovenská republika (tab. 1). Počet hromadných ubytovacích zariadení v Českej republike a Poľsku je pritom oproti Maďarsku a Slovenskej republike približne trojnásobný.

Tab. 1: Počet hromadných ubytovacích zariadení v rokoch 2007 až 2014 v krajinách V4

Table 1: Number of accommodation establishments from 2007 to 2014 in V4 countries

Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	2 675	2 767	2 683	2 591	2 539	2 907	2 803	2 687
ČR	7 845	7 705	7 557	7 235	7 657	10 057	9 970	9 013
Poľsko	6 718	6 857	6 992	7 206	7 039	9 483	9 775	9 885
Maďarsko	2 956	2 924	2 993	2 957	3 277	3 175	3 086	3 186

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Legenda: SR – Slovenská republika, ČR – Česká republika

Od roku 2007 do roku 2014 bol vývoj počtu hromadných ubytovacích zariadení v sledovaných krajinách rôzny. Slovenská republika zaznamenala pokles

počtu hromadných ubytovacích zariadení v rokoch 2009 až 2011 a potom opäť v rokoch 2013 a 2014. V roku 2014 bol počet hromadných ubytovacích zariadení v Slovenskej republike oproti roku 2007 vyšší len o 0,45 %, čo je najmenej spomedzi krajín V4. Česká republika mala približne rovnaký vývoj počtu hromadných ubytovacích zariadení, pričom v roku 2012 došlo k nárastu počtu hromadných ubytovacích zariadení až o 31 %. Poľsko okrem poklesu v roku 2011 zaznamenalo rast počtu hromadných ubytovacích zariadení a to až o 35 % v roku 2012. V roku 2014 bol počet hromadných ubytovacích zariadení vyšší až o 47,2 % ako v roku 2007. Maďarsko zaznamenalo počas sledovaného obdobia najmenšie výkyvy v počte hromadných ubytovacích zariadení, ktorý sa v roku 2014 oproti roku 2007 zvýšil o 7,8 % (graf 1).

Graf 1: Vývoj počtu hromadných ubytovacích zariadení v rokoch 2007 až 2014 v krajinách V4

Graph 1: Number of collective accommodation establishments from 2007 to 2014 in V4 countries

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

V rokoch 2009 až 2011 došlo k poklesu počtu hromadných ubytovacích zariadení v dôsledku svetovej hospodárskej krízy, oživenie nastalo najmä v roku 2012, no v rokoch 2013 a 2014 zaznamenávame opätovný pokles počtu hromadných ubytovacích zariadení v krajinách V4.

Štruktúra počtu lôžok v krajinách V4 zodpovedá štruktúre počtu hromadných ubytovacích zariadení. Od roku 2007 do roku 2014 dosahuje najvyšší počet lôžok Česká republika a Poľsko, potom Maďarsko a Slovenská republika (tab. 2).

Tab. 2: Počet lôžok v hromadných ubytovacích zariadeniach v rokoch 2007 až 2014 v krajinách V4 (v tis.)

Table 2: Number of bed places from 2007 to 2014 in V4 countries (in thous.)

Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	161,2	165,6	166,0	163,9	167,3	193,4	190,3	183,4
ČR	653,7	668,1	654,2	637,5	644,9	748,3	740,7	710,4
Poľsko	582,1	597,0	606,5	610,1	606,0	675,4	679,4	694,0
Maďarsko	314,7	302,9	301,9	311,5	340,4	336,4	365,6	370,5

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Legenda: SR – Slovenská republika, ČR – Česká republika

Konjunktúra vývoja počtu lôžok bola od roku 2007 do roku 2014 v Slovenskej republike, Českej republike a Poľsku približne rovnaká. Pokles, resp. spomalenie tempa rastu tieto krajiny zaznamenali v krízovom období rokov 2009 až 2011, k oživeniu došlo v roku 2012, po ktorom nasledoval pokles alebo spomalenie tempa rastu počtu lôžok v hromadných ubytovacích zariadeniach (graf 2).

Graf 2: Vývoj počtu lôžok v hromadných ubytovacích zariadeniach v rokoch 2007 až 2014 v krajinách V4

Graph 2: Number of bed places in collective accommodation establishments from 2007 to 2014 in V4 countries

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

V Maďarsku sme zaznamenali pokles práve naopak, v roku 2012, pričom vývoj akoby mal opačné tempo ako ostatné krajiny V4.

Výkony hromadných ubytovacích zariadení

Obraz o realizačných predpokladoch rozvoja cestovného ruchu v území dotvárajú výkonové ukazovatele ubytovacích zariadení, t. j. počet hostí a ich prenocovaní v ubytovacích zariadeniach.

Najvyšší počet hostí spomedzi krajín V4 zaznamenávalo počas celého sledovaného obdobia Poľsko, za ním nasledovala Česká republika, Maďarsko a Slovenská republika. Napriek tomu, že Česká republika mala najviac hromadných ubytovacích zariadení, v počte hostí bola až na druhom mieste s rozdielom takmer 10 000 hostí v roku 2014 oproti Poľsku (tab. 3).

Tab. 3: Počet hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach v krajinách V4

Table 3: Arrivals of tourists at collective accommodation establishments in V4 countries

Hostia spolu (tis.)								
Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	3 739	4 027	3 341	3 355	3 537	3 730	4 003	3 690
ČR	12 961	12 836	11 986	12 471	12 912	15 099	15 408	15 587
Poľsko	18 847	19 556	19 354	20 461	21 477	22 635	23 401	25 084
Maďarsko	7 474	7 651	7 151	7 473	8 021	8 385	8 885	9 640
Domáci hostia (tis.)								
Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	2 074	2 287	2 058	2 042	2 089	2 220	2 350	2 230
ČR	6 281	6 186	5 954	6 137	6 080	7 452	7 556	7 491
Poľsko	14 460	15 510	15 492	16 327	17 067	17 656	18 158	19 614
Maďarsko	4 023	4 135	3 923	4 011	4 199	4 221	4 497	5 022
Zahraniční hostia (tis.)								
Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	1 665	1 740	1 283	1 313	1 448	1 511	1 653	1 460
ČR	6 680	6 649	6 032	6 334	6 831	7 647	7 852	8 096
Poľsko	4 387	4 046	3 862	4 135	4 410	4 979	5 243	5 470
Maďarsko	3 451	3 516	3 228	3 462	3 822	4 164	4 388	4 618

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Legenda: SR – Slovenská republika, ČR – Česká republika

Pomer domácich a zahraničných hostí bol v krajinách V4 s výnimkou Poľska viac-menej vyrovnaný. V Poľsku bol pomer domácich hostí k zahraničným v rokoch 2007 až 2014 v priemere 79 : 21, v Slovenskej republike 59 : 41,

v Maďarsku 53 : 47 a v Českej republike 49 : 51. Počet domácich hostí bol tak najvyšší v Poľsku a počet zahraničných hostí v Českej republike. K zvýšeniu podielu domácich hostí pritom v Slovenskej republike a v Českej republike došlo v rokoch 2009 a 2010, V Poľsku a Maďarsku už v rokoch 2008 a 2009. Negatívne dôsledky svetovej hospodárskej krízy tak spôsobili zvýšený záujem obyvateľov o pobyt v domovskej krajine. K poklesu počtu zahraničných hostí v Slovenskej republike okrem toho prispelo zavedenie eura a následná deprecia mien okolitých štátov vo vzťahu k nemu, v dôsledku čoho sa stalo cestovanie do Slovenskej republiky pre hostí z Poľska, Maďarska a Českej republiky drahšie. V roku 2009 oproti roku 2008 bol tak v Slovenskej republike zaznamenaný najvyšší pokles počtu zahraničných hostí spomedzi krajín V4 (26 %).

Z hľadiska vývoja počtu hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach môžeme vo všetkých krajinách V4 sledovať pokles počtu hostí v roku 2009 oproti predchádzajúcemu roku. V Slovenskej republike bol pokles najvýraznejší, až 17 %. Od roku 2010 zaznamenávame rast počtu hostí, ale predkrízové hodnoty sa Českej republike a Poľsku podarilo dosiahnuť až v roku 2011, Slovenskej republike v roku 2013, pričom v roku 2014 došlo oproti predchádzajúcemu roku k opätovnému poklesu počtu hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach v Slovenskej republike (graf 3), a to až o 11 % oproti roku 2013.

Porovnávali sme aj ukazovateľ hustoty návštevnosti za rok 2014. Ten sleduje počet hostí ubytovacích zariadení na obyvateľa v sledovanom štáte. Zistili sme, že hustota návštevnosti je najvyššia v Českej republike (1,48), nasleduje Maďarsko (0,98), Slovenská republika (0,68) a Poľsko (0,65).

Najstabilnejší vývoj počtu hostí dosahovalo v rokoch 2007 až 2014 Poľsko, ktoré má najvyšší podiel domácich hostí považovaných za základ rozvoja cestovného ruchu, pretože sú najmenej citliví na výkyvy vonkajšieho prostredia. Slovenská republika zaznamenala najmenej priaznivý vývoj vzhľadom na výrazný pokles počtu hostí v roku 2009 a opätovný pokles v roku 2014.

Počet prenocovaní dosahoval v rokoch 2007 až 2014 najvyššie hodnoty v Poľsku, potom v Českej republike, Maďarsku a v Slovenskej republike (tab. 4). Pomer prenocovaní domácich hostí bol, tak ako v prípade počtu hostí, v priemere najvyšší v Poľsku (81 %), v Slovenskej republike (61 %), potom v Českej republike (50 %) a v Maďarsku (49 %). Keďže počet domácich hostí bol vyšší v Maďarsku ako v Českej republike znamená to, že hoci bolo domácich hostí v priemere v Maďarsku viac, strávili tam menej dní ako domáci hostia v Českej republike.

Graf 3: Vývoj počtu hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach v rokoch 2007 až 2014 krajinách V4

Graph 3: Arrivals of tourists at collective accommodation establishments from 2007 to 2014 in V4 countries

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Tab. 4: Počet prenocovaní v hromadných ubytovacích zariadeniach v krajinách V4
Table 4: Nights spent at collective accommodation establishments in V4 countries

Prenocovania spolu (tis.)								
Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	11 423	12 259	10 253	10 240	10 416	10 770	11 346	10 781
ČR	40 831	39 283	36 662	36 909	38 235	43 278	43 308	42 947
Poľsko	54 953	56 646	55 020	55 794	57 148	62 015	62 959	66 580
Maďarsko	20 128	19 974	18 710	19 554	20 616	21 805	22 968	24 434
Domáci hostia (tis.)								
Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	6 307	7 114	6 545	6 491	6 425	6 731	7 068	6 929
ČR	20 221	19 296	18 915	18 543	18 810	21 484	21 163	20 837
Poľsko	44 035	46 472	45 411	45 730	46 528	50 138	50 488	53 587
Maďarsko	9 957	9 964	9 490	9 940	10 205	10 413	10 985	12 083
Zahraniční hostia (tis.)								
Krajina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	5 115	5 145	3 707	3 750	3 990	4 039	4 278	3 852
ČR	20 610	19 987	17 747	18 366	19 425	21 794	22 145	22 110
Poľsko	10 918	10 173	9 609	10 065	10 620	11 877	12 471	12 992
Maďarsko	10 171	10 010	9 220	9 614	10 411	11 392	11 983	12 351

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Legenda: SR – Slovenská republika, ČR – Česká republika

Vývoj počtu prenocovaní bol na začiatku sledovaného obdobia negatívne poznačený najmä svetovou hospodárskou krízou (rok 2009), nakoľko vo všetkých sledovaných krajinách došlo k poklesu počtu prenocovaní, pričom najvyšší bol aj pod vplyvom zavedenia eura v Slovenskej republike (graf 4).

Graf 4: Vývoj počtu prenocovaní v hromadných ubytovacích zariadeniach v rokoch 2007 až 2014 v krajinách V4

Graph 4: Nights spent at collective accommodation establishments from 2007 to 2014 in V4 countries

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Na základe analýzy reťazových indexov jednotlivých krajín môžeme konštatovať, že najstabilnejší vývoj počtu prenocovaní dosiahol v rokoch 2007 až 2014 Maďarsko, nakoľko zaznamenalo najmenšie výkyvy. Česká republika v roku 2014 oproti roku 2013 napriek rastu počtu hostí dosiahla pokles počtu prenocovaní, tzn. došlo k skráteniu doby pobytu hostí hromadných ubytovacích zariadeniach.

Informáciu o dĺžke pobytu host'a v cieľovom mieste udáva priemerný počet prenocovaní, pričom je snaha, aby bol pobyt čo najdlhší. Od roku 2007 však tento ukazovateľ postupne klesá. V Českej republike sa priemerný počet prenocovaní skrátil z 3,15 nocí v roku 2007 na 2,76 nocí v roku 2014, v Poľsku klesol tento ukazovateľ z 2,92 na 2,65 nocí, v Maďarsku z 2,69 na 2,53 nocí. V Slovenskej republike, napriek rastu v roku 2014, došlo k poklesu z 3,05 nocí na 2,92 nocí. Dĺžka pobytu hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach je tak v Slovenskej republike najvyššia spomedzi krajín V4 (graf 5).

Porovnávali sme aj ukazovateľ intenzity prenocovania, ktorý udáva počet prenocovaní na počet obyvateľov sledovanej krajiny. Intenzita prenocovania v Slovenskej republike za rok 2014 je 1,99, v Českej republike 4,07, v Poľsku 1,73

a v Maďarsku 2,48. Z porovnania vyplýva, že najvyšší počet prenocovaní na obyvateľa zaznamenala Česká republika, nasledovalo Maďarsko, Slovenská republika a Poľsko.

Graf 5: Vývoj priemerného počtu prenocovaní v hromadných ubytovacích zariadeniach v rokoch 2007 až 2014 v krajinách V4

Graph 5: Average nights spent at collective accommodation establishments from 2007 to 2014 in V4 countries

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2016.

Záver

V práci sme sa zamerali na identifikovanie a bližšiu analýzu realizačných predpokladov v krajinách V4. Jedným zo základných ukazovateľov vývoja cestovného ruchu v cieľovom mieste sú kapacity a výkony ubytovacích zariadení. Práve monitorovanie vývoja nám môže pomôcť odpovedať na otázky týkajúce sa poklesu resp. rastu sledovaných ukazovateľov.

Vo všetkých sledovaných krajinách V4 sme zistili, že vplyv globálnej hospodárskej krízy, ktorá zasiahla krajiny EÚ približne v druhej polovici roka 2008, sa prejavil v poklese počtu hostí hromadných ubytovacích zariadení ako aj v počte ich prenocovaní, a to najmä v roku 2009. Navyše Slovenská republika zaviedla novú menu euro 1. januára 2009. Následná depreciácia mien okolitých štátov vo vzťahu k nášmu, spôsobila najväčší pokles počtu zahraničných hostí spomedzi krajín V4 (26 %).

Napriek tomu, že Slovenskej republike nepatrí spomedzi sledovaných krajín prvá priečka v počte hostí hromadných ubytovacích zariadení, ani v počte

prenocovaní, priemerný počet prenocovaní je práve v Slovenskej republike najvyšší (2,92). Z toho vyplýva, že Slovenská republika je skôr cieľovou krajinou pre hostí, ktorí sú motivovaní stráviť vyšší počet nocí, a teda aj viac pobytových dní.

Zatiaľ čo v Českej republike, v Poľsku a v Maďarsku zaznamenávajú kontinuálny rast počtu ubytovaných hostí od roku 2009, v Slovenskej republike ako v jedinej zo sledovaných krajín bol výrazný pokles v roku 2014 oproti predchádzajúcemu roku až o 8 %.

Samozrejme, treba dodať, že hlavné mesto Maďarska, Budapešť, ako aj hlavné mesto Českej republiky, Praha, generujú až 40 % návštevnosti. Obe krajiny profitujú aj z toho, že cestovnému ruchu, propagácii krajiny na všetkých úrovniach ako aj podnikateľskému prostrediu sa venujú viac rokov ako v Slovenskej republike. Situácia malých a stredných podnikov sa v Slovenskej republike zhoršuje – v roku 2015 zaradila štúdia Svetového ekonomického fóra o konkurencieschopnosti v turizme našu krajinu na 113. miesto zo 141 krajín sveta. Zhoršené podnikateľské prostredie sa prejavilo aj v počte hromadných ubytovacích zariadení, keď v roku 2014 bol ich počet v Slovenskej republike oproti roku 2007 vyšší len o 0,45 %, čo je najmenej spomedzi sledovaných krajín V4.

Konkurencieschopnosť cestovného ruchu ovplyvňuje aj cena, ktorej významnú časť tvorí DPH. V Slovenskej republike je jednotná sadzba DPH stanovená tak pre ubytovacie ako aj pre stravovacie služby na 20 %. V Maďarsku znížili od júla 2009 sadzbu DPH na ubytovacie služby na 18 % (na stravovacie služby je 27%). V Českej republike sa uplatňuje DPH na ubytovacie služby vo výške 15 % a na stravovacie služby vo výške 21 %. Najnižšiu DPH na služby v cestovnom ruchu stanovilo Poľsko, a to 8 % na ubytovacie aj stravovacie služby. Zároveň stanovila 5 % DPH na jedlo a nealkoholické nápoje.

Od apríla 2016 sa Slovenská republika propaguje pod novou značkou „Good Idea Slovakia“ (Dobrý nápad Slovensko). Pozitívny imidž Slovenskej republiky v zahraničí ako aj budovanie národného brandingu podporil úspešný cyklista Peter Sagan. Predpokladá sa, že silný národný branding môže mať veľký vplyv na ekonomiku krajiny, a tak aj na cestovný ruch. Je dôležité tento vývoj sledovať a tiež vyčíslieť prínosy pre Slovenskú republiku.

Literatúra

- ARRIVALS AT TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS [online]. 2016. [cit. 2016-09-27]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- HALL, C. M. – PAGE, S. J. 2014. *The Geography of Tourism and Recreation. 4th Edition*. Oxon: Routledge. 458 p. ISBN 978-0-415-83398-1.
- HAMARNEH, I. 2008. *Geografie cestovního ruchu Evropa*. Plzeň : Aleš Čeňek, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7380-093-2.

- HRALA, I. 2013. *Geografie cestovního ruchu*. Praha: Idea Service, 2013. 197 s. ISBN 978-80-85970-79-1.
- HRUBALOVÁ, L. 2015. *Základy hotelierstva*. Nitra: UKF v Nitre, Fakulta stredoeurópskych štúdií, 2015. 110 s. ISBN 978-80-558-0750-8.
- NIGHTS SPENT AT TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS [online]. 2016. [cit. 2016-09-27]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- NUMBER OF ESTABLISHMENTS, BEDROOMS AND BED-PLACES [online]. 2016. [cit. 2016-09-27]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- STRATÉGIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU DO ROKU 2020 [online]. 2013. [cit. 2016-09-30]. Dostupné na internete: <http://www.telecom.gov.sk>.
- VÁCLAVINKOVÁ, K. – BOTLIKOVÁ, M. – KOSTKOVÁ, M. 2012. Analysis of the impact of selected variables on the availability of accommodation facilities. In *Proceedings of 30th International conference: mathematical methods in economics, PTS I and II*, 2015. pp. 950-955. ISBN 978-80-7248-779-0.

CONDITIONS OF TOURISM DEVELOPMENT IN THE CENTRAL EUROPEAN AREA

Summary

We focused on the identification of the tourism conditions in the V4 countries. One of the main indexes of the tourism development in the region is accommodation capacities. If we monitor the tourism development, it will help us to answer the questions about the increase or decrease of the observed indexes.

We realized (in all V4 countries), that the financial crisis that happened in the EU in 2008 influenced negatively the number of guests, as well as the number of their overnight stays in 2009. Moreover, Slovak Republic started to use Euro currency in January 2009. In that time, the currency depreciation in the other V4 countries caused the decrease in the foreign guests in the Slovak Republic by 26%. Despite of the fact that Slovak Republic do not have the most visitors per year, the average overnight rate is the highest in Slovak Republic (2,92). It means that Slovak Republic is more interesting for those visitors, who are motivated to stay longer.

The number of visitors has increased continually since 2009 in Poland, Czech Republic and in Hungary. There is a decrease in 2014 of 8 % against 2013 only in the Slovak Republic.

We have to admit, that the capital of Hungary Budapest and the capital of Czech Republic, Prague, generate up to 40 % of the visitor rate. Both countries profit from the fact that they use to give a time to tourism, promotion and to the

business environment in their countries more years than in Slovak Republic. Small and medium entrepreneurs environment have become worse – in 2015 the World Economic Forum on Competitiveness in Tourism ranked Slovak Republic on 113. place out of 141 countries in the world. Worse business environment reflected in the number of collective accommodation facilities (between 2007 – 2014 was the accretion of the accommodation facilities only 0,45 %, which is at least from all V4 countries).

The tourism competitiveness is also affected by price, which significant part is VAT. There is a uniform rate of 20% VAT in the Slovak Republic, set for both accommodation and catering services. The VAT rate has been decreased in Hungary to 18% since July 2009 (for catering services is 27%). In the Czech Republic is VAT for accommodation services 15% and catering services 21%. Poland set the lowest VAT on tourism services and thus 8% for both - accommodation and catering services. Moreover they set 5% VAT for food and non-alcoholic beverages.

Since April 2016 has Slovak Republic promoted under new brand “Good Idea Slovakia”. The famous Slovak biker Peter Sagan has supported the campaign and helped building the positive Slovak image and national branding. It is assumed that strong national branding might have a large influence on the country’s economics, as well as on the tourism. Therefore it is important to monitor this development and to calculate the assets for the particular country.

Ing. Lucia Hrubalová, PhD.

Ing. Terézia Repáňová, PhD.

Fakulta stredoeurópskych štúdií

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Dražovská 4, 949 74 Nitra

E-mail: lhrubalova@ukf.sk, trepanova@ukf.sk